

Jazykové prostředky uměleckého textu

Mgr. Hana Lavičková, Ph.D.
lavickova@mail.muni.cz

Styl – uspořádání a výběr jazykových prostředků se zřetelem k funkci projevu

Funkční styly – prostě sdělovací, publicistický, odborný, administrativní, **umělecký**

Akustický zážitek přispívající k emocionální atmosféře:

- Eufonie (*libozvučnost*)
- Kakofonie (*nelibozvučnost*)
- Onomatopoie (*zvukomalba*)

Jazykové prostředky:

- *spisovné*
- *hovorové*
- *nepisovné*

Osa hovorovost — neutrálnost — knižnost

- Augmentativa
- *Deminutiva*
- *Pejorativní výrazy*
- *Familiární výrazy*
- *Hypokoristika*
- *Archaismy*
- *Historismy*
- *Neologismy*
- *Poetismy*

- *Kolokvialismy*
- *Dialektismy*
- *Barbarismy*
- *Makaronismy*
- *Vulgarismy*
- *Slangové výrazy*
- *Argot*
- *Epiteton constans*
- *Epiteton ornans*
- *Oxymorón*

- **TROPY**, obrazná pojmenování, metafora (v širším slova smyslu)

Jazykové prostředky založené na přenášení významu.

- **metafora**
  - personifikace
  - synestézie
  - (přirovnání)

- **metonymie**

- synekdocha (*pars pro toto, totum pro parte, species pro genere, genus pro specie*)

- hyperbola

- litotes

- eufemismus

- ironie

- perifráze

- metalepse

- **symbol**

- **alegorie**

- **Odchylka od gramatické normy**
- Anakolut
- Inverze
- Plurál majestaticus
- Historický prézens

Figury - ustálené konfigurace s estetickým účinkem:

- **syntaktické**
asyndeton, polysyndeton, elipsa
- **figury vzniklé hromaděním:**
  - **hlásek**
onomatopoie, aliterace, paronomázie
  - **slov**
kalambúr, palindrom, epizeuxis, anafora,
epifora, epanastrofa

- **struktur**

gramatický paralelismus

- **významů**

pleonasmus

- **řečnické**

apostrofa, řečnická otázka, řečnická odpověď

- Anafora
- Epifora
- Epanastrofa
- Epizeuxis
- Aliterace
- Paronomázie
- Gramatický paralelismus

- Antiteze
- Gradace (klimax)
- Antiklimax
- Asyndeton
- Polysyndeton
- Elipsa
- Aposiopese
- Tautologie
- Pleonasmus
- Řečnická otázka
- Řečnická odpověď
- Apostrofa
- Inverze

Děkuji za pozornost.